

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
สู่ความเป็นเลิศของสถาบันราชภัฏชัย

A Study of Factors Affecting the Best Practice in
Managing Learning Center in Rajabhat Institute

ณพัฐฐิกา ปิติเลิศศิริกุล, สมเกียรติ ตุ่นแก้ว, ไพโรภ รัตนชูวงศ์
และ พูนชัย ยาวีราช

Napatthika Pitilerdsirikul, Somkiat Tunkaew, Pairop, Rattanachuwong
and Phoonchai Yawirach

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Chiang Rai Rajabhat University

E-mail: napatthika@hotmail.com

๙-----๙

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันราชภัฏชัย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามมีการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ความตรงเชิงเนื้อหา และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วทำการวิเคราะห์หาค่าคุณภาพของเครื่องมือ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยใช้แบบสอบถามบุคลากรในสถาบันและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 165 คน

ผลการวิจัยพบว่าที่ได้ในบริบทและสถานการณ์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันฯ ยังเป็นข้อจำกัดโดยเฉพาะการจัดการความรู้จากแหล่งเรียนรู้ผนวกกับแหล่งเรียนรู้ที่ยังขาดความชัดเจนภายใต้ยุทธศาสตร์ที่เป็นอยู่ของสถาบันฯ ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบัน

รัชต์ภาคย์ คือ ปัจจัยด้านบุคคลและปัจจัยด้านสถานที่/บริเวณ และมีปัจจัยเสริม คือ ปัจจัยด้านกฎหมายและระเบียบวิธีปฏิบัติจากภายนอก และการพัฒนาเครือข่ายจากภายนอก ส่วนปัจจัยด้านงบประมาณและการนิเทศ กำกับ ดูแล ไม่มีผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ นอกจากนี้ยังพบว่า การจัดการแหล่งเรียนรู้อยู่ภายใต้การจัดการความรู้จากเจ้าของความรู้ และ การออกแบบแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม

คำสำคัญ: แหล่งเรียนรู้; การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้; ปัจจัย; ความเป็นเลิศ

Abstract

The objective of this research is to study the factors affecting the Managing Learning Center in Rajapark Institute. Use methodology participatory action research Determine the method of conducting the research into 3 steps. The tool used is the questionnaire which is examined by 5 experts. Content validity and used to experiment with a group of people with similar characteristics to a sample of 30 people and then analyzed for the quality of the tool by using Cronbach's alpha coefficient. The sampling are 165 people by questionnaire.

The research found that Obtained in the context and situation of the Managing Learning Center in Rajapark Institute. Personal factor and Place factor are affected to Managing Learning Center. And in this research found that external legal and regulatory factor, and the network development factor are affected to Managing Learning Center too. In contrast, Budget Factor and Monitoring and Evolution Factor do not related to Managing Learning Center. Moreover, Managing Learning Center still lacks knowledge management from knowledge owners and learning resource design as well as creating learning courses.

Keywords: learning resources; Managing Learning Center; factors; best practice

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทยใน อีก 20 ปีข้างหน้าคือ ปี พ.ศ. 2570 ไว้ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อสนองตอบต่อผลประโยชน์แห่งชาติ ซึ่งมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษา 4 ประเด็นคือ 1) สังคมซึ่งสถานการณ์ที่ผ่านมาส่งผลต่อความเข้มแข็งของรากฐานสังคมไทย 2) เศรษฐกิจทุนนิยมและเมืองขยายตัว รายได้สูงขึ้น แต่การกระจายไม่เป็นธรรม เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างเมือง-ชนบท เกิดช่องว่างทางความรู้ ความเอื้ออาทรเกื้อกูลกันมีน้อยลง 3) โครงสร้างประชากรมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมสังคมไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เด็กและวัยแรงงานลดลง ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น และ 4) การสร้างคน คุณลักษณะของคนที่มีคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ควรมีหรือเป็นคือ ใฝ่รู้ (Disciplined Mind) สังเคราะห์เป็น (Synthesizing Mind) สร้างสรรค์ (Creative Mind) รับฟังความ คิดเห็นของผู้อื่น (Respectful Mind) และมีคุณธรรม (Ethical Mind) หรือกล่าวโดยสรุปว่า สร้างคนให้ “มี ความรู้มีทักษะ และมีเหตุผล” (สรุปจากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2560-2579))

นโยบายการศึกษาเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการปฏิรูปคุณภาพการศึกษาของประเทศตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หลักการสำคัญยิ่งประการหนึ่งของการปฏิรูปคุณภาพการศึกษา คือ การกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาโดยเปิดโอกาสให้ชุมชนและภาคส่วนต่าง ๆ ตลอดจนภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยได้ปรากฏความพยายามในการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจนในข้อเสนอทิศทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552-2561 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในหมวด 4 มาตรา 25 กำหนดไว้ว่า รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่อง

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันรัชต์ภาคย์ เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่มีความสำคัญการพัฒนาการศึกษา ยังขาดการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยงานวิจัยส่วนใหญ่จะเน้นในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถาบันรัชต์ภาคย์เป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ได้กำหนดประเภทของสถาบันไว้ในกลุ่ม ข คือ สถาบันที่เน้นระดับปริญญาตรี ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา มีคณะตามโครงสร้างการบริหารประกอบไปด้วย คณะบริหารธุรกิจ คณะศิลปศาสตร์คณะรัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ทำหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี และบัณฑิตวิทยาลัยเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาโท จากสภาพปัจจุบัน พบว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันรัชต์ภาคย์ ยังขาดการจัดทำแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ซึ่งจะส่งผลให้เพิ่มศักยภาพของสถาบัน ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาและใช้ประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด รวมถึงสอดคล้องกับเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาซึ่งเป็นบัณฑิตต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาทิศทางและปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันรัชต์ภาคย์

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและวิเคราะห์ศักยภาพต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันรัชต์ภาคย์ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา ต้นทุนเดิม โดยเฉพาะบทเรียนความรู้ของแต่ละหลักสูตร ผนวกกับรูปธรรมที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ได้ของแต่ละหลักสูตร พร้อมทั้งศักยภาพของสถาบันฯ และนำมาวิเคราะห์เพื่อยกระดับเป็นแหล่งเรียนรู้ แล้วทำการสังเคราะห์ให้ได้สภาพและศักยภาพในการ

บริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันรัชต์ภาคย์ ด้วยการใช้แบบบันทึกการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร อาจารย์ประจำหลักสูตรและบุคลากรทางการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันรัชต์ภาคย์ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยจัดประชุมปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องในสถาบันรัชต์ภาคย์ เพื่อทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันรัชต์ภาคย์

ขั้นตอนที่ 3 สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันรัชต์ภาคย์ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยจัดประชุมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องในสถาบันรัชต์ภาคย์ และผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

การศึกษาด้านเนื้อหาได้มีการทบทวน เอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศ มีการสอบถามผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบไปด้วย สอบถามผู้บริหาร จำนวน 9 คน อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 123 คน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 23 คน สัมภาษณ์ผู้บริหาร จำนวน 9 คน อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 10 คน บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ สถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับทิศทางการองค์กรที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันรัชต์ภาคย์

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยขององค์กรที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันรัชต์ภาคย์

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับทิศทางและปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศของสถาบันรัชต์ภาคย์เป็นข้อคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบมีอิสระในการตอบตามความคิดเห็น

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นไปโดยนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ที่มีการตรวจสอบพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วทำการวิเคราะห์หาค่าคุณภาพของเครื่องมือ ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Method) (พิสนุ พองศรี, 2553) หากค่าที่ได้มีค่าสูงกว่า 0.75 จึงยอมรับได้ว่ามีความเชื่อมั่น ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้เกิดความเที่ยงตรงของเนื้อหาและภาษาให้มีความสมบูรณ์ เกิดความเข้าใจแก่ผู้ตอบแบบประเมิน และตรงกับเรื่องที่ต้องศึกษา ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล และขั้นตอนการวิจัย วิธีการเครื่องมือแหล่งข้อมูล ผลที่ได้รับ ในการศึกษาได้ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงขั้นตอนการวิจัยตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ เพื่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันรัชต์ภาคย์				
ขั้นตอนการวิจัย	วิธีการ	เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้รับ
ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันรัชต์ภาคย์	ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันรัชต์ภาคย์	แบบสอบถาม ผู้บริหารอาจารย์ ประจำหลักสูตร บุคลากรทาง การศึกษาผู้นำชุมชน ผู้แทนนักเรียนและผู้ ทรงคุณวุฒิภายนอก	-ผู้บริหาร 9 คน -อาจารย์ 123 คน -บุคลากร 23 คน -ผู้ปกครอง 2 คน -ผู้นำชุมชน 2 คน -ผู้แทนนักเรียน 2 คน -ผู้มีส่วนได้เสีย 2 คน -ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก 2 คน	ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันรัชต์ภาคย์

ผลการวิจัย

1. จุดเน้นในการบริหารงานของสถาบันรัชต์ภาคย์

จุดเน้นสำคัญคือ เป็นทางเลือกให้กับประชาชนทั้งที่ทำงานแล้วและยังไม่ได้ทำงานโดยไม่ละเลยผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส ได้มีความเท่าเทียมกันในการเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษา เพื่อเพิ่มเติมและพัฒนาศักยภาพในการทำงาน เป็นการสนับสนุนการศึกษาแบบองค์รวม นักศึกษามีศักยภาพเต็มที่และมีคุณภาพและมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มีจิตสำนึกที่ดีในการทำวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพ และนักศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม รักความเป็นไทย มีคุณลักษณะและทักษะที่เหมาะสมและสอดคล้องกับอัตลักษณ์สถาบัน คือ มีจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม

มีวิสัยทัศน์ “ปลูกฝังคุณธรรม รากฐานของความสำเร็จที่แท้จริง พัฒนาศักยภาพ จิต กาย พุทธิกรรมและสันติสุข ”

พันธกิจ

1. ผลิตบัณฑิตทุกระดับทุกหลักสูตรให้มีคุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ มีศักยภาพในการแข่งขัน

2. ส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาคณาจารย์บุคลากรทางการศึกษาให้มีจิตสำนึกที่ดีมีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ มีสมรรถนะในการทำวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อสังคม และประเทศ บนพื้นฐานของคุณธรรมและความถูกต้อง

3. จัดให้มีการบริการวิชาการแก่สังคมในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อสร้างประโยชน์ให้แก่ ชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่อง

4. ส่งเสริมสนับสนุนอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ผู้เรียนและบุคลากรของสถาบันมีความรู้ความตระหนักถึงคุณค่าสามารถจรรโลงความดีงามในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุขบนพื้นฐานของคุณธรรมและความถูกต้อง

5. ให้ความรู้และความรู้แบบองค์รวม (Holistic Approach to Education) รวมทั้งพัฒนาศักยภาพนักศึกษาและบุคลากรอย่างเต็มที่

ซึ่งวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถาบันรัชต์ภาคย์มุ่งเน้นที่จะให้สถาบันเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพให้แก่นักศึกษาและอาจารย์ส่งผลต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีความจำเป็นยาวของทุกคน ทำให้สนใจ ใฝ่รู้ รักการเรียนรู้ แสวงหาความรู้ และสามารถนำความรู้ท้องถิ่นไปปรับประยุกต์สู่สากล

2. ปัจจัยที่ส่งต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันรัชต์ภาคย์

ปัจจัยที่ส่งผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันรัชต์ภาคย์ พบว่าปัจจัยในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันรัชต์ภาคย์จากการทบทวนวรรณกรรม การสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ต่างมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า การจัดการจะต้องคำนึงถึงบริบทและสถานการณ์ของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันรัชต์ภาคย์ในปัจจุบันที่มี วิสัยทัศน์ของสถาบันคือ “ปลูกฝังคุณธรรม รากฐานของความสำเร็จที่แท้จริง พัฒนาศักยภาพ จิต กายพหุติกรรม และสันติสุข”

ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันรัชต์ภาคย์ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านงบประมาณ 2) ด้านบริเวณ/สถานที่ 3) ด้านบุคลากร 4) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่สำคัญประกอบด้วย 2 ปัจจัยหลัก คือ (1) ปัจจัยด้านบุคคล คือ การพัฒนา คนในสถาบันรัชต์ภาคย์ให้มีความสามารถเป็นนักจัดการความรู้ ทำหน้าที่จัดการเรียนรู้บนฐานจิตสำนึก อาศัยความรู้ภายในบุคคลเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงภายนอก (2) ปัจจัยด้านบริเวณ/สถานที่ คือ ปัจจัยในการการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถาบันรัชต์ภาคย์ บนฐานทรัพยากรฯ และ พื้นที่การเรียนรู้ทางวัตถุ และได้จำแนกประเภทแหล่งการเรียนรู้ไว้ 6 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1. แหล่งเรียนรู้ด้านวิชาการ ได้แก่ ห้องสมุด ห้องศูนย์การเรียนรู้ และมุมความรู้ต่าง ๆ 2. แหล่งเรียนรู้ด้านส่งเสริมวิชาการ ได้แก่ ห้องดนตรีและนาฏศิลป์ ห้องศิลปะ และห้องพยาบาล 3. แหล่งเรียนรู้ด้านทักษะกระบวนการ ได้แก่ ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา และห้องคอมพิวเตอร์ 4. แหล่งเรียนรู้ด้านนันทนาการ เช่น สนามกีฬา สนามเด็กเล่น และลานกิจกรรมต่าง ๆ 5. แหล่งเรียนรู้ด้านธรรมชาติ

ได้แก่ เรือนเพาะชา แปลงเกษตร สวนสมุนไพร และสวนหย่อม 6. แหล่งเรียนรู้ด้านกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ และกิจกรรมในห้องถิ่น (องอาจ แสนมานิช (2550 : 10)) ซึ่งทางสถาบันมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาให้ครบทุกด้าน แต่แหล่งเรียนรู้บางด้านไม่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและเสริมสร้างนักศึกษาได้ เนื่องจากไม่มีหลักสูตรที่เกี่ยวข้องและเงื่อนไขของสถานที่ตั้งที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร แต่จุดเน้นที่พบในปัจจุบันนี้คือการเอาแหล่งเรียนรู้โดยรวม โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถาบันนำมาเป็นฐานในการออกแบบในมิติทางจิตวิญญาณ และจัดกระบวนการเรียนรู้บนฐานคิดภายในสำนักของการเรียนรู้

สำหรับปัจจัยด้านงบประมาณและด้านการนิเทศ กำกับติดตาม ไม่มีนัยสำคัญต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันรัชต์ภาคย์

แต่จากคำถามปลายเปิด พบว่ามีปัจจัยอื่นที่มีผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันรัชต์ภาคย์ คือ (1) ปัจจัยด้านระเบียบวิธีปฏิบัติ ซึ่งทางสถาบันจำเป็นที่จะต้องมีการเรียนรู้จากภายนอก เพื่อนำมาใช้เป็นแนวปฏิบัติที่ดีภายในสถาบัน (2) ปัจจัยด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ เป็นการรวมเอาแหล่งเรียนรู้ประเภทเทคนิค และสื่อที่ประกอบด้วยสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เข้าด้วยกันแล้ววางระบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยรวมกลุ่มคนที่รวมตัวและมีจิตสำนึกร่วม ที่สามารถสร้างการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้การบริหารจัดการความรู้ พัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้รวมถึงการมีทักษะในการออกแบบกระบวนการหรือกิจกรรมที่เป็นผลต่อการจัดการความรู้ของสถาบันรัชต์ภาคย์

ซึ่งปัจจัยได้จากผลการวิจัยจะนำไปเป็นแนวทางในการนำแผนพัฒนาการศึกษาสถาบันรัชต์ภาคย์ระยะ 5 ปีพ.ศ. 2560-2564 ไปสู่การปฏิบัติสถาบันฯ ได้จัดให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ในแต่ละปีการศึกษา โดยมีการแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ประกอบด้วยงานโครงการ/งบประมาณ และผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ที่จะขับเคลื่อนแผนฯ ได้บรรลุผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์และเป้าหมายทุกประการพร้อมทั้งจัดให้มีการติดตามประเมินผลและรายงานเพื่อทบทวนและปรับปรุงแผนและสรุปผลการดำเนินงานตาม

แผนฯ เมื่อสิ้นสุดปีการศึกษา 2564 เพื่อนำข้อมูลประกอบการพิจารณาจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาสถาบันรัชต์ภาคย์ระยะ 5 ปีพ.ศ.2565-2569 ต่อไป

อภิปรายผล

จากสรุปผลการเรียนรู้ จะเห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันรัชต์ภาคย์ ในผลการวิจัยทิศทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันรัชต์ภาคย์จากการทบทวนวรรณกรรม การสอบถามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ต่างมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า การจัดการจะต้องคำนึงถึงบริบทและสถานการณ์ของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศของสถาบันรัชต์ภาคย์ในปัจจุบันที่มี วิสัยทัศน์ของสถาบันคือ “ปลูกฝังคุณธรรมรากฐานของความสำเร็จที่แท้จริง พัฒนาศักยภาพ จิต กายพฤติกรรม และสันติสุข”

ปัจจัยสำคัญคือปัจจัยด้านบุคลากร และปัจจัยด้านบริวาร/สถานที่ และมีปัจจัยด้านกฎหมายและระเบียบวิธีปฏิบัติจากภายนอก รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่งจะเสริมให้สถาบันสามารถบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศได้สำหรับการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ยังขาดการจัดการความรู้จากเจ้าของความรู้ การรวบรวมความรู้จากคนในสถาบันและ การออกแบบแหล่งเรียนรู้พร้อมทั้งการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถาบันฯ สอดคล้องกับ ชูติมา เพชรรัตน์ และ สุริยะ เจียมประชาชนรากร (2558) ด้านปัจจัย (Input) 1) มหาวิทยาลัยกำหนดนโยบายให้ใช้ KM เป็นวิธีหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพงาน มีการจัดตั้งคณะทำงานประสานงานด้านการจัดการความรู้ระดับมหาวิทยาลัย และหน่วยงานมีการส่งเสริมวัฒนธรรมการพูดคุย 2) หน่วยงานสร้างหรือทำความเข้าใจกระบวนการ KM 3) จัดให้มีองค์ความรู้ของแต่ละหน่วยงาน เพื่อนำมาใช้ในองค์กร แหล่งเรียนรู้ สร้างกิจกรรมนักศึกษาให้เป็นรูปแบบที่ชัดเจน 4) การรวมกลุ่มความรู้ในศาสตร์อื่น ๆ นอกจากอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย 5) การจัดหมวดหมู่ความรู้ด้านต่างๆ มีหลายช่องทางที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย

การกำหนดแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ต้องมีการพัฒนาไกลหรือหน่วยจัดการที่เป็นอิสระ กล่าวคือ ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ถึงจะสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะใน 21 ขณะเดียวกันในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มี

นัยสำคัญคือสถาบันฯ จะทำหน้าที่เป็นหน่วยจัดการความรู้ที่เป็นอิสระ หรือในกระบวนการวิจัยได้เสนอให้มีการจัดตั้งหรือก่อรูปเป็นหน่วยจัดการที่แยกออกจากสถาบันฯ แต่ทำหน้าที่หนุนเสริมสถาบันฯ ซึ่งสอดคล้องกับ องค์การการเรียนรู้ (Learning Organization) เป็นแนวคิดในการพัฒนาองค์การโดยเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ สถานะของการเป็นผู้นำในองค์การ (Leadership) ให้แก่บุคลากรในองค์การและการเรียนรู้ร่วมกันของคนในองค์การ (Team Learning) เพื่อให้เกิดการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์ และทักษะร่วมกัน และพัฒนาองค์การอย่างต่อเนื่อง ทันทต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันภายใต้บริบทของสถาบันฯ ซึ่งจะส่งผลต่อการยกระดับองค์การที่ทำหน้าที่ สร้างการเรียนรู้ขณะเดียวกันภายใต้ปัจจัยที่เกิดขึ้น เมื่อเทียบเคียงกับการจัดการความรู้มีนัยสำคัญของการพัฒนาและการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ตามกรอบการบริหารจัดการงบประมาณของสถาบันฯ ทั้งนี้ต้องมีการวิเคราะห์สภาพขององค์การความต้องการของบุคลากรที่เกี่ยวข้องภายในสถาบันฯ และผลกระทบจากภายนอกสถาบันฯ แต่จุดเน้นสำคัญคือผู้ที่มาเรียนรู้คือตัวนักศึกษา ทั้งนี้ปัจจัยรองคือการวิเคราะห์สภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมภายในสถาบันฯ ฉะนั้นการพัฒนายุทธศาสตร์จึงเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายซึ่งมาจากที่ตั้งไว้ โดยเป้าหมายมาจากผลลัพธ์ (Output) วัตถุประสงค์มาจากผลลัพธ์ (Outcome) ส่วนเป้าหมาย/เป้าประสงค์ (Goal) นั้นจะมาจากผลลัพธ์ขั้นปลาย (Ultimate outcome) ที่ได้วางเอาไว้ การนำไปสู่การปฏิบัติ โดยการนำเอาดัชนีชี้วัดมาตรวจสอบว่า ได้มีการดำเนินการไปตามแผนหรือไม่ อย่างต่อเนื่องเป็นไปตามห้วงระยะเวลา ความถี่ที่กำหนด สอบทาน ตรวจสอบ เป็นการประเมินผล โดยการนำเอาผลการตรวจสอบและประเมิน ตามห้วงระยะเวลาต่าง ๆ มาสรุป

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนากลไกของหน่วยจัดการแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาผู้รู้ และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การวิจัยครั้งต่อไปควรมี

1. ศึกษาและพัฒนากระบวนการ การออกแบบกลไกการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถาบันการศึกษา ภายใต้หลักการบริหารขององค์กรวิทยาศาสตร์ใหม่

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการองค์การการเรียนรู้ และการสร้างพื้นที่ทางสังคมภายใต้สถานการณ์ใหม่ของสังคมใหม่

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *ทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในหมวด 4 มาตรา 25. (ออนไลน์) สืบค้น 23 มีนาคม 2562 จาก* <http://www.moe.go.th/main2/plan/p-r-b42-01.htm>

ชุติมา เพชรรัตน์ และ สุริยะ เจียมประชนรากร. (2558). *การจัดการความรู้เพื่อขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: การประชุมวิชาการระดับชาติ SDU Res. J. 11 (1): Jan-Apr 2015

พิสนุ ฟองศรี. (2553). *เทคนิควิธีการประเมินโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.

มงคล ประเสริฐสังข์. (2553). *การจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ของโรงเรียนวัดใหญ่ศรีสุพรรณ สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.